

Møteinnkalling

Utvalg: Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre
Møtested: Elektronisk møte ved bruk av epost
Dato: Svar på epost innen 07.09.2018 kl. 10:00
Tidspunkt:

Nasjonalparkstyrets medlemmer bes svare på epost til tore.todas@fylkesmannen.no om forvalters tilråding støttes eller om det fremmes andre forslag til vedtak.

Frist for tilbakemelding settes til **07.09.2018 kl. 10:00** og protokolleres som møte etter styreleders konklusjon.

Namsskogan 31.08.2018
Stian Brekkvassmo
Leder

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
	Styresak		
ST 26/2018	Søknad om dispensasjon fra verneforskriften for Børgefjell nasjonalpark for uttak av kulturminner, bruk av helikopter og drone - Saemien Sijte og NTNU		2018/14996
ST 27/2018	Søknad om dispensasjon fra verneforskriften for bruk av drone til filming av samiske hellige fjell og offerplasser - Saemien Sijte		2018/15179

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2018/14996-0

Saksbehandler: Tore Tødås

Dato: 29.08.2018

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Børgefjell nasjonalparkstyre	26/2018	06.09.2018

Søknad om dispensasjon fra verneforskriften for Børgefjell/Byrkije nasjonalpark for uttak av kulturminner, bruk av helikopter og drone - Saemien sijte og NTNU

Forvalters tilrådning:

Med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 har Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/ Børgefjell nasjonalparkstyre fattet følgende vedtak:

- *Saemien sijte og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) gis dispensasjon fra § 3 pkt. 6.1 i verneforskriften for bruk av helikopter for frakt av utstyr og personell i forbindelse feltarbeid i Børgefjell/Byrkije nasjonalpark.*
- *Dispensasjonen gjelder for to (2) turer/flyginger med landing øst for Simskardvatnet i Hattfjelldal kommune eller ved Austre Måskardvatn i Grane kommune.*
- *Ferdselen skal utføres på en mest mulig skånsom måte med hensyn til dyre- og fuglelivet i området. Vi gjør spesielt oppmerksom på at det tas hensyn til fjellreven. Før flygingen gjennomføres skal Statskog fjelltjenesten kontaktes for å unngå landing/aktivitet ved aktive fjellrevhi.*
- *Saemien sijte og NTNU gis dispensasjon fra § 3 pkt. 4.1 i verneforskriften for innsamling og fjerning av kulturminner i forbindelse med forskningsprosjektet.*
- *Saemien sijte og NTNU gis dispensasjon fra § 3 pkt. 7.3 i verneforskriften for bruk av drone til filming for dokumentasjon av isbreene på Kvigind.*
- *Dispensasjon for gjelder for perioden fom. uke 37 tom. uke 43 i 2018.*
- *Dersom det er rein i området skal det tas hensyn til denne. Før flyging skal Byrkije sijte og Tjåehkere sijte kontaktes for å få oversikt over hvor reinen befinner seg og slik kunne unngå unødig forstyrrelser.*

Begrunnelse

Kunnskap er viktig for forvaltningen av Børgefjell nasjonalpark. Informasjonen som samles inn i prosjektet vil øke kunnskapsgrunnlaget og være med på å danne et godt grunnlag for den framtidige forvaltning. Aktivitetene i prosjektet påvirker verneverdiene i liten grad. Det er ikke aktivitet i hekke- og yngletiden.

Hjemmelsgrunnlag

- Forskrift om verneplan for Børgefjell, vedlegg 1, vern av Børgefjell/Byrkije nasjonalpark, Grane, Hattfjelldal, Røyrvik og Namsskogan kommuner, Nordland og Nord-Trøndelag.
- Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)

Saksopplysninger

Søknaden gjelder dispensasjon for bruk av helikopter for inn- og uttransport av utstyr og personell, bruk av drone til filming og uttak av kulturminner. Dette i sammenheng med brearkeologiske undersøkelser i Børgefjell nasjonalpark utført av Saemien sijte i samarbeid med Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)

NTNU ble gitt tilsvarende dispensasjon for innsamling og fjerning av løse kulturminner i styresak 22/2014. Tillatelsen ble gitt for perioden 2014 – 2017. I styresak 10/2016 ble det gitt dispensasjon for bruk av helikopter til transport for 2016.

Det er tidligere foretatt undersøkelser i området med funn av over tusen år gamle reinsbein og en omkring 150 år gammel kalvekjevle.

For å kunne gjøre brearkeologiske funn er en avhengig av stor nedsmelting av isbreene. Etter en tidlig vår og varm sommer ligger forholdene godt til rette for å gjøre nye undersøkelser i 2018. Forholdene tidligere år har ikke vært så gode ift. nedsmelting og undersøkelser har ikke blitt gjennomført. Tidsvinduet for å foreta undersøkelsene er normalt kort da det bør gjøres ved maksimal smelting, men før nysnøen kommer.

I henhold til verneforskriftens § 3 pkt. 4.1 er kulturminner beskyttet mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner skal ikke flyttes eller fjernes. Ut fra dette trenger prosjektet dispensasjon for å samle inn og registrere kulturminner. Evt. arkeologiske funn i verneområdet vil medføre økt kunnskap om den historiske bruken av området, noe som også er viktig for forvaltningen. Hvis disse ikke tas vare på for ytterligere undersøkelser kan dette medføre tap av kunnskap.

Naturmiljøet i nasjonalparken er fredet mot motorisert ferdsel på land og vatn, og i lufta under 300 meter, jf. verneforskriftens § 3 pkt. 6.1. Det kan i spesielle tilfeller gjøres unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Prosjektet ønsker å bruke helikopter for inn/uttransport av personell og utstyr for å få en mest mulig tidseffektiv gjennomføring.

Bruk av drone er forbudt i nasjonalparken ihht. § 3 pkt. 7.3 hvor det står at: «*Unødig støy skal unngås. Bruk av motordrevet modellfly, modellbåt, isborr o.l. er forbudt*» Drone er av Miljødirektoratet definert som modellfly i denne sammenhengen.

Arbeidet vil avhenge av vær- og smelteforhold, det søkes derfor om tillatelse fom. uke 37 tom. uke 43 i 2018. Arbeidet vil foregå sammenhengene i ca. en uke.

I forvaltningsplanen for nasjonalparken er et av tiltakene å bidra til å bevare kulturminner, da i samarbeid med kulturminnemyndighetene. Et annet tiltak i forvaltningsplanen er å bedre den kulturhistoriske kunnskapen, samt gjøre kunnskapen tilgjengelig for allmenhet. Det omsøkte tiltaket kan derfor anses å være i tråd med forvaltningsplanen for nasjonalparken.

Evt. dispensasjon gis fra verneforskriften og søker er gjort oppmerksom på at det må foreligge kommunal tillatelse til å bruke helikopter.

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12, jf. § 7:

Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen.

Kunnskapsgrunnlaget § 8

Det foreligger ikke opplysninger i registrer (artsdatabanken, naturbase) eller kartfestet informasjon på temakart som omhandler arter, naturmiljø, naturtyper og biologisk mangfold på lokasjonene som tilsier at søknaden kan komme i konflikt med slike interesser. Aktiviteten skjer på en tid av året hvor det er lite konflikter med andre interesser.

Ut fra ovenstående er kunnskapsgrunnlaget tilstrekkelig for å fatte vedtak i saken.

Føre-var-prinsippet § 9

Føre- var-prinsippet kommer kun til anvendelse i situasjoner der man ikke har tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag, jf. naturmangfoldloven § 9. Omfanget av aktivitetene er begrenset. Ut fra føre-var-prinsippet settes det vilkår om at oppsynet skal kontaktes før flygingen finner sted for å ivareta hensynet til fjellreven. Tilsvarende vilkår settes om at reindriftsnæringen skal kontaktes før gjennomføring av flyging gjennomføres for å få oversikt om det befinner seg rein i området.

Ut fra disse vurderingene samt satte vilkår mener nasjonalparkstyret at kravene i § 9 er oppfylt

Økosystemtilnærming og samlet belastning § 10

Bruken av helikopter for transport og bruk av drone vil i liten grad øke den samlede belastningen i område. § 10 tillegges derfor liten vekt i saken.

Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver § 11

Ut fra de opplysninger som foreligger, er det ikke indikasjoner på at virksomheten vil føre til miljøforringelse. Hvis aktiviteten medfører miljøforringelser ut over det som er beskrevet i søknaden skal kostnadene bæres av tiltakshaver (Jf. § 11 i nml.).

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder § 12

Bruk av helikopter er i utgangspunktet skånsomt mot miljøet og § 12 tillegges derfor liten vekt i denne saken.

Vedlegg:

- Brev av 24.08.2018 - Ansökan om tillstånd för helikoptertransport in i Börgefjell
- Bilaga 1 Prosjektbeskrivelse snölegor
- Brev av 28.08.2018 - Tillegg til søknad - dispensasjon fra §3 pkt. 4.1

Ansökan om tillstånd för helikoptertransport in i Børgefjell

Bakgrund

Sedan några år driver Stiftelsen Saemien Sijte og Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet ett mindre forskningsprojekt tillsammans för att se vad som smälter fram av kulturellt material ur snöfönderna i norra delarna av Trøndelag och södra delar av Nordland Fylke (se bilaga 1). Snöfönder och glaciärer längre söderut i Norge har visat sig innehålla ett rikt och varierat material från olika tider. Främst har det framkommit välbevarade pilar, pilspetsar och renben, men även andra välbevarade fynd och rester av djur har påträffats. Från Mitt-Norge och de nordliga områdena är kunskapen om vad snöfönderna innehåller mer bristfällig. Projektet avser att undersöka om vi kan förvänta oss att även stora mängder kulturellt material smälter fram i dessa områden. Projektet har även till syfte att dokumentera det sydsamiska immateriella kulturarvet som rör snöfönderna i form av hur de använts och ännu i vissa fall används i samband med renskötsel samt deras betydelse för renen. Samisk terminologi kring snöfönder och bruka av dem i övrigt som vid exempelvis förvaring av mat och materiel dokumenteras även i projektet.

Önskemål

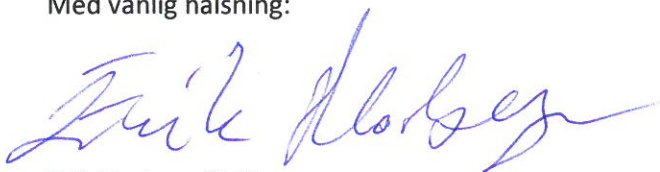
Vi önskar få möjlighet till att bruka helikoptertransport in och ut av området i syfte att underlätta dokumentation av fönderna kring Kvigtinden/Voenjelensjurhtjie. Dokumentation av snöfönder görs vanligtvis under hösten när årets och fjolåret snö smält undan. Vid den här tiden är dagarna väsentligt kortare och för att effektivt kunna inventera kring dem och spara tid underlättar helikoptertransport in och ut från området väsentligt. Landningsområde är lämpligt söder eller sydost om Simskardvatnet/Sijdurrienjaevrie eller i trakterna av Austre Måsskardvatnet.

Redan 2016 fick projektet tillstånd från Børgefjell nasjonalparkstyre og nasjonalparkforvalter att använda helikoptertransport in i området för inventering av fönderna, se saksnr: 2016/3760 arkivkod 432,3 datum 08.08.2016. Tillståndet för inflygning kunde tyvärr inte nyttjas då snösmältningen inte var av sådan betydelse under sommaren och hösten 2016 och 2017. I år har enligt uppgift avsmältningen däremot varit kraftfull och vi skulle därför vilja förnya ansökan för att kunna genomföra projektet enligt tidigare plan. I samband med dokumentationen skulle vi också vilja få tillstånd att bruka drönare för att ta översiktsbilder i glaciärområdet. Bild- och filmmaterial är värdefulla för nuvarande dokumentationsprojekt men kan också vara av värde som jämförelsematerial längre fram för att få en bild av området håller på att förändras över tid.

Tid för insatsernas start är så snart som möjlig, men någon gång under perioden, från och med v 36 (3:e sept) och fram till mitten av oktober v 43 (22: okt) beroende på lämplig väderlek. Tid för fältinsatsen i området beräknas till maximalt en vecka.

Anhåller om att ansökan behandlas snarast.

Med vänlig hälsning:

Erik Norberg fil. Dr.

Forskningsansvarig på Saemien Sijte Snåsa tel:94017025

Snøfonnarkeologi og reinens historie i sørsamisk landskap

Foto: Jørgen Rosvold

Bifogar projektbeskrivning från 2014 års ansökan som beviljades medel från Sametinget (se nedan).

I takt med varmere klima øker snøsmeltingen i fjellet og som følge av dette dukker det årlig opp spor etter en gjemt historie i iskanten. Så langt har arkeologiske undersøkelser av snøfonner har bl.a. funnet klær, skremmepinner og store mengder piler¹⁻³. Dette peker på en viktig jaktform som det ikke har vært mye fokus på så langt – jakt på rein på snøfonner. Slike undersøkelser i stor grad vært begrenset til sørlige fjellstrøk, men målet er å utvide disse undersøkelsene nordover og inn i samiske fjellområder⁴.

Snøfonner er naturlige samlingspunkt for reinen på varme sommerdager med stor innsektplage. Fonnene har derfor vært viktige jaktplasser og det finnes historiske eksempler på dette i samisk kultur. Det er også kjent at snøfonner har hatt en viktig funksjon også innen tamreindrift, blant annet som gode steder for melking og merking⁵⁻⁷.

I et langt perspektiv har få arter vært så viktige for menneskets historie og utvikling på den nordlige halvkule som reinen, både som resurs og et symbol på kulturell identitet⁸. For det meste av tiden har dette forholdet mellom menneske og rein vært gjennom jakt, men i enkelte

områder utviklet det seg et mye dypere og gjensidig forhold – tamreindrift. Undersøkelser av snøfonner står i en særstilling i forhold til å avdekke mer av denne historien.

Materialet som avdekkes ved snøfonnene er som oftest svært godt bevarte, deriblant mye organisk materiale. I de områdene hvor undersøkelsene har vært størst har dette gitt et innblikk i fortidig materiell kultur som vanligvis ikke er bevart i andre kontekster, fra historisk tid og tilbake til steinalderen. Objektene har trolig raskt blitt dekket med is etter at de ble gjenlatt og har ligget godt beskyttet av isen i opp til flere tusen år, men når de først har smeltet fram igjen begynner nedbrytningsprosessen raskt. Det er derfor viktig at slike funn raskt blir samlet inn og bevart. Om klimaforskerne har rett i sine prognoser for framtida vil alle snøfonner i fjellet kunne forsvinne. Dette betyr at håndtering av kulturarven som nå ligger bevart i disse områdene kan bli en av de største utfordringene for kulturminneforvaltningen i mange år framover.

Pilspiss med skaft funnet i kanten av ei snøfonn. Foto: Martin E. Callanan

Samtidig med at arkeologiske gjenstander smelter fram, dukker det også opp mye organisk materiale av faunahistorisk interesse, både i form av skjelettmateriale og bløtvev. Dette gir et potensial for mange spektakulære funn. En hel innfrosset rein ble for eksempel funnet i Røyrvik på 1950-tallet. Hovedmassen av det som er funnet så langt stammer fra rein og spesielt mye er det av gevir. Undersøkelser av dette materialet viser at det som oftest er svært

godt bevart og inneholder gode mengder DNA. Snøfonnmaterialet har derfor et stort potensial til både å belyse samisk kulturhistorie og historien til reinen.

Historien til tamreinen og oppstarten til tamreindriften har vært studert i lang tid⁹⁻¹⁰. Genetiske analyser av reinen tyder på at den skandinaviske tamreinen ble temmet fra lokale villreinstammer, men hvor dette har skjedd er fortsatt ukjent¹¹. Analyser av DNA fra bein fra arkeologiske kontekster antyder at verken villrein i Finnmark eller i Sør-Norge er opphavet¹²⁻¹³. Pila peker derfor for tiden mot sentrale deler av Skandinavia.

Et over tusen år gammelt gevir stikker opp av ei fonn i Oppdalsfjella. Foto: Tord Bretten

Vi ønsker med dette å kunne utvide undersøkelsene av snøfonner nordover inn i sørsamiske områder, og da i første omgang til egnede lokaliteter i Hattfjelldal, inkludert deler av Byrkjve/Børgefjell. Målet med dette er å undersøke potensialet for snøfonner i området til å belyse tradisjonell bruk av høyfjellet og reinens historie og å skape et bedre bilde av hvilke områder som har potensialet til å gi snøfonnfunn. Planen er å gjennomføre en feltundersøkelse i løpet av 2014 av aktuelle lokaliteter. Målet er også å opprette kontakt og et samarbeid med aktuelle partnere i Sverige, som Gaaltje og Jamtli.

Dette forprosjektet vil danne grunnlaget et større tverrfaglig samarbeid mellom NTNU Vitenskapsmuseet og Saemien Sijte, med formål om å utvikle større samarbeidsprosjekter.

Prosjektet vil bli gjennomført i nær kontakt med Sametingets prosjekt Saemien Tsoevtsh v/ Harald B. Midthjell.

Feltarbeid

Feltundersøkelsene vil trolig bli foretatt i løpet av siste del av august, men nøyaktig tidspunkt vil være avhengig av værforhold og snøsmelting. Undersøkelsene vil bli gjort til fots med visuell inspeksjon av fonnene og vegetasjonsfrie sone omkring. I enkelte tilfeller kan det bli aktuelt med bruk av metalldetektor. Ved eventuelle funn vil disse bli samlet inn, konserveret og magasinert ved NTNU Vitenskapsmuseet. Geografisk posisjon for alle funn vil bli registrert med håndholdt GPS. Hovedformålet er å registrere og ta vare på overflatefunn av løse kulturminner, men eventuelle nye faste kulturminner vil også bli registrert skulle de dukke opp underveis.

Områdene som vi i første rekke ønsker å undersøke er snøfonner på Kruvhtegenvaerie/Krutfjellet og fjellområdet mellom Voenjelensjurhtjie/Kvigtind og Veargkantjahke/Storklumpen. Avhengig av værforhold og resultater kan det bli aktuelt å utvide undersøkelsene til andre områder. Vi ønsker også å være i kontakt med lokale samiske informanter for å skaffe lokal informasjon. Dette kan potensielt føre til en omprioritering/mer rettet søk av aktuelle snøfonner.

Feltarbeidet vil bli foretatt av to personer fra NTNU (arkeolog Martin Callanan og paleozoolog Jørgen Rosvold) og en person fra Saemien Sijte (arkeolog Erik Norberg) og har en planlagt varighet på 10 feltdøgn. NTNU Vitenskapsmuseet stiller med aktuelt utstyr.

Det er viktig å understreke at vær og smelteforhold spiller en viktig rolle i undersøkelser av snøfonner. Man er helt avhengig av at fonnene rekker å smelte tilbake før høstens nysnø kommer. Av den grunn må man være fleksibel i forhold til når feltarbeidet skal gjennomføres. Erfaringsmessig er den beste perioden for funn et sted mellom medio august til medio september. Men dette må justeres etter lokale forhold og råd fra informanter og tradisjonsbærere som er lokalt kjent.

Selv i år med smelting hender det at man ikke finner artefakter. Undersøkelsene vil uansett funn være viktige for å bygge opp et kjennskap til individuelle fonner og miljøforhold slik at man kan forbedre framtidige vurderinger av funnpotensial for disse og andre fonner.

Tilknytning til andre prosjekter

Prosjektet vil bli tilknyttet det pågående NFR-prosjektet SPARC (Snow Patch Archaeological Research Cooperation), ved NTNU Vitenskapsmuseet, som undersøker arkeologiske snøfonnfunn, bevaringsforhold i snøfonner, og geografiske og geologiske forhold. Eventuelle arkeologiske funn vil bli analysert i forhold til dette prosjektet.

Prosjektet vil også bli tilknyttet det pågående postdok-prosjektet "Hunting domestic reindeer – tracing an intimate relationship between humans and reindeer through space and time", ved NTNU Vitenskapsmuseet. Dette prosjektet har som formål å undersøke historien til tamrein i Norge på grunnlag av biokjemiske analyser av gammelt beinmateriale. Det vil bli tatt DNA-prøver av eventuelle funn av gammelt beinmateriale og ¹⁴C-datering av relevante prøver.

Undersøkelsene vil også inngå som en pilotstudie for Saemien Sijte med mål om å skape en oppfatning om hvordan nedsmelting av snøfonnene påvirker sørsamisk kulturarv i fonnene. Avhengig av resultater og konklusjoner på pilotstudiet kan det bli utarbeidet en større og mer omfattende søknad i ettertid.

Lokalt samarbeid og formidling

Vi ønsker å bidra til lokal verdiskaping gjennom dette prosjektet ved å involvere lokalmiljøet. Dette ønsker vi å gjøre både gjennom å informere om prosjektet, dele allerede oppnådd kunnskap via lokale foredrag og å innhente lokalkunnskap som kan være verdifullt for prosjektet. Dette ønsker vi å gjøre i samarbeid med lokalt interesserte, Sijti Jarng, kommunen og lokalt fjelloppsyn. I områder som vi har foretatt lignende prosjekter tidligere har dette ført til stor lokal interesse og entusiasme, med etablerte samarbeid som har vært svært verdifullt for resultatet og i ettertid.

Vår erfaring tilsier at både snøfonnfunn og informasjon omkring reinens historie er populær informasjon for et bredere publikum. Eventuelle funn gir derfor en stor mulighet til bred positiv mediedekning.

Snøfonn i Børgefjell med reinsflokk oppe til venstre på fonna. Foto: Jørgen Rosvold

Litteratur

1. Callanan, M. 2012. Central Norwegian snow patch archaeology: patterns past and present. *Arctic* 65: 178-188.
2. Nesje, A. m.fl. 2012. The climatic significance of artefacts related to prehistoric reindeer hunting exposed at melting ice patches in southern Norway. *The Holocene* 22: 485-496.
3. Sommerseth, I. 2013. Arkeologiske spor etter fonnejakt på villrein. *Ottar* 2: 11-18.
4. Callanan, M. & E. Norberg. 2014. Searching for Southern Sami on snow patches in central Norway. Paper presented at the *Alaska Anthropology Association Annual Meeting*, Fairbanks, Alaska, 6th-9th March 2014.
5. Meløe, J. 1990. The two landscapes of Northern Norway. *Acta Borealia* 7: 68-80.
6. Ryd, Y. in press. Wild reindeer and Sami hunting with bow and arrow. *Journal of Glacial Archaeology*.
7. Ryd, Y. 2007. Snö - renskötaren Johan Rassa berättar. Natur og kultur, Stockholm.
8. Gordon, B. 2003. *Rangifer* and man: an ancient relationship. *Rangifer* 23 (Special issue 14): 15-28.
9. Hansen, L.I. & B. Olsen. 2004. Samenes historie fram til 1750. Cappelen Akademisk, Oslo.
10. Sommerseth, I. 2009. Villreinfangst og tamreindrift i indre Troms: belyst ved samiske boplasser mellom 650 og 1923. Ph.d.-avhandling. Universitetet i Tromsø, Tromsø.
11. Røed, K.H. m.fl. 2008. Genetic analyses reveal independent domestication origins of Eurasian reindeer. *Proceedings of the Royal Society B* 275: 1849-1855.
12. Bjørnstad, G. m.fl. 2012. Ancient DNA reveals a major genetic change during the transition from hunting economy to reindeer husbandry in northern Norway. *Journal of Archaeological Science* 39: 102-108.
13. Røed, K.H. m.fl. 2011. Elucidating the ancestry of domestic reindeer from ancient DNA approaches. *Quaternary International* 238: 83-88.

Snåsa 28.08.18

[Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/
Børgefjell nasjonalparkstyre]
[Tore Tödås m. fl]

Tilllegg till förestående ansökan insänd 24 augusti 2018

I förbindelse med pågående forskningsarbete och för att bäst kunna ta tillvara på eventuella fynd av lösa kulturminnen för eftervärlden ansökes härmed om dispens från nationalparkens förordning § 3.4.1 angående borttagande av kulturminnen under 2018 så att fynd framkomna ur snölegor eller glaciärer kan insamlas in. Ansökan gäller för arkeologisk- och inom ämnet utbildad personal ansatta vid Saemien Sijte och NTNU Vitenskapsmuseet. Undersökningarna sker till fots och utan övriga ingrepp i området. Alla fynd blir grundligt dokumenterade och tillgängliga i offentliga databaser och översikter.

Vennlig hilsen

[Erik Norberg]
[Phd forskningsansvarig Stift. Saeimien Sijte]

Adresse:

Ella Holm Bulls veg 30
N-7760 Snåsa

Tlf: +46 74 13 80 00

Epost: post@saemiensijte.no

www.saemiensijte.no

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2018/15179-0

Saksbehandler: Tore Tødås

Dato: 30.08.2018

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Børgefjell nasjonalparkstyre	27/2018	06.09.2018

Søknad om dispensasjon fra verneforskriften for bruk av drone til filming av samiske hellige fjell og offerplasser - Saemien sijte

Forvalters tilrådning:

Med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 har Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/ Børgefjell nasjonalparkstyre fattet følgende vedtak:

- *Saemien sijte gis dispensasjon fra § 3 pkt. 7.3 i verneforskriften for bruk av drone til filming av hellige fjell og offerplasser i Børgefjell nasjonalpark.*
- *Dispensasjonen gjelder for perioden 1. august til 1. november i årene 2018, 2019, 2020 og 2021*
- *Bruken av drone skal utføres på en mest mulig skånsom måte med hensyn til dyre- og fugleliv. Dersom det er rein i området skal det vises hensyn til denne. Det tillates ikke bruk av drone for filming av fjellrevhi, reir- eller hekkelokaliteter.*

Begrunnelse:

Kunnskap er viktig for forvaltningen av Børgefjell nasjonalpark. Informasjonen som samles inn i prosjektet vil øke kunnskapsgrunnlaget og være med på å danne et godt grunnlag for den framtidige forvaltning. Aktivitetene i prosjektet påvirker verneverdiene i liten grad. Det skal ikke være aktivitet i hekke- og yngletiden.

Hjemmelsgrunnlag

- Forskrift om verneplan for Børgefjell, vedlegg 1, vern av Børgefjell/Byrkije nasjonalpark, Grane, Hattfjelldal, Røyrvik og Namsskogan kommuner, Nordland og Nord-Trøndelag.
- Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)

Saksopplysninger

Saemien sijte søker om dispensasjon fra verneforskriftens §3 pkt. 7.3 for å kunne bruke drone til filming av hellige fjell og offerplasser i Børgefjell nasjonalpark. Dette som en del av et prosjekt med å dokumentere hellige fjell og offerplasser i området.

Bruk av drone er forbud ihht. § 3 pkt. 7.3 hvor det står at: «Unødig støy skal unngås. Bruk av motordrevet modellfly, modellbåt, isbarr o.l. er forbudt» Drone er av Miljødirektoratet definert som modellfly i denne sammenhengen.

Det søkes om dispensasjon for prosjektperioden fra 2018 til 2021. Tiltaket vil ikke medføre andre aktiviteter som krever dispensasjon.

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12, jf. § 7:

Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen.

Kunnskapsgrunnlaget § 8

Det foreligger ikke opplysninger i registrer (artsdatabanken, naturbase) eller kartfestet informasjon på temakart som omhandler arter, naturmiljø, naturtyper og biologisk mangfold på lokasjonene som tilsier at søknaden kan komme i konflikt med slike interesser. Aktiviteten må gjennomføres på en tid av året hvor det er lite konflikter med andre interesser.

Ut fra ovenstående er kunnskapsgrunnlaget tilstrekkelig for å fatte vedtak i saken.

Føre-var-prinsippet § 9

Føre- var-prinsippet kommer kun til anvendelse i situasjoner der man ikke har tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag, jf. naturmangfoldloven § 9. Omfanget av aktivitetene er begrenset. Det settes vilkår om at dispensasjonen er gyldig i perioden 1. august til 1. november for å unngå droneflyging i hekke- og yngletiden.

Ut fra disse vurderingene mener nasjonalparkstyret at kravene i §9 er oppfylt

Økosystemtilnærming og samlet belastning § 10

Bruken av drone vil i liten grad øke den samlede belastningen i område. § 10 tillegges derfor liten vekt i saken.

Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver § 11

Ut fra de opplysninger som foreligger, er det ikke indikasjoner på at virksomheten vil føre til miljøforringelse. Hvis aktiviteten medfører miljøforringelser ut over det som er beskrevet i søknaden skal kostnadene bæres av tiltakshaver (Jf. § 11 i nml.).

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder § 12

Bruk av drone er i utgangspunktet skånsomt mot miljøet og § 12 tillegges derfor liten vekt i denne saken.

Vedlegg:

- Brev av 29.08.2018 - Søknad om dispensasjon fra verneforskriften for bruk av drone til filming av samiske hellige fjell og offerplasser - Saemien sijte.
- Bilaga beskrivelse av prosjektet

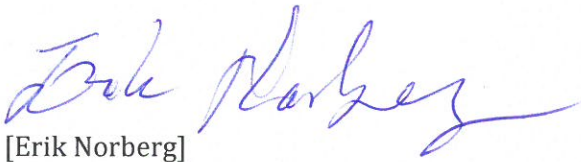
Snåsa 29.08.18

[Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/
Børgefjell nasjonalparkstyre]
[Tore Tödås m. fl]

Ansöker härmed om tillstånd för drönarflygning i Børgefjell nationalpark i förbindelse med projektet *Biessegh* - Samiske hellige fjell og offerplasser

I förbindelse med pågående dokumentationsarbete av samiska heliga fjäll och offerplatser (se bilaga) ansökes härmed om dispens enligt, § 4 i verneplanen, från nationalparkens förordning § 6.1 och 7.3 för att få tillåtelse att framföra drönare under 300 m höjd. Ansökan gäller för projektperioden 2018 fram till 2021. Syftet med drönarflygningen är att kunna ta bilder av de heliga fjällen och offerplatserna från olika vinklar för att på ett pedagogiskt sätt kunna synliggöra och förstå valet av dem som helig plats. Projektet har fått stöd från Sametinget och Stift. Saemien Sijte samt är grundat på lokalt samiskt initiativ. Ett av syftena med projektet är att stärka områdenas skyddsstatus (se projektbeskrivning). Undersökningarna sker till fots och utan övriga ingrepp i området.

Vennlig hilsen

[Erik Norberg]
[Phd forskningsansvarig Stift. Saemien Sijte]

Namn på projektet: Biessegh - Samiske hellige fjell og offerplasser

Kommuner som berøres: Rana, Hemnes, Vefsn, Hattfjelldal, Grane, Røyrvik

Bindal, Velfjord, Närøy, Frøya

Storuman, Vilhelmina kn.

Målet med projektet:

Målet med projektet är att dokumentera heliga platser i det sydsamiska kulturlandskapet. Ta tillvara den immateriella kunskapen om dem. Öka platsernas skydd samt medvetandegöra samisk befolkning och omgivande majoritetsbefolkning om deras betydelse.

Begrunnelse for søknaden

Ansökan görs efter samtal med traditionsbärare i området (Tom Kappfjell) som oroar sig för att kända och mindre kända offerplatser kommer att glömmas bort om inte säkringsinsatser för både materiell och immateriell kulturarv görs.

Inledande dokumentation syftar vidare till ett större projekt som kan utgöra en grund för UNESCO att ta med de heliga fjällerna på Helgeland i UNESCO:s världsarvslista.

Flera heliga fjäll är redan berörda eller riskerar att bli berörda av vägsträckningar, kraftlinjer, vindkraftparker med mera (ex. Dåvnese/Dunfjellet) och det är viktigt att detta inte får fortgå. Därför bör det samiska kulturarvet och historien i området tas med, skyddas och förankras i gällande lagar.

Projektet syftar också till att skapa en, delvis ny, medvetenhet utifrån dekoloniseringssteori. Där sør-samisk världsuppfattning, förhållande till- och metaforiska tillskrivningar av det omgivande landskapet delges det samiska folket och omgivande majoritetsbefolkning.

Vid tidigare dokumentations- och forskningsinsatser kring heliga platser och offerplatser har lite av symbolik, metaforik och tankarna bakom handlingarna vid de heliga platserna kommit fram.

En rent praktisk orsak till ansökan är en den överhängande risken att de heliga platserna skadas vid framtida exploateringar i samband med vattenkraftutbyggnad, byggande av vindkraftparker, vägbyggen eller andra insatser som berör mark och vatten om de inte dokumenteras och skyddas. Heliga platser bör även skyddas från privata intressen för att inte samerna ska förlora möjlighet till bruk av sitt immateriella kulturarv.

Genomförbarhet:

Saemien Sijte har genom åren genomfört många projekt tillsammans med traditionsbärare från de samiska lokalsamhällena med inriktning på registreringar av samiska kulturminnen. Saemien Sijte har genom detta utvecklat en god kompetens för att utföra den här typen av projekt i samarbete med traditionsbärare. Bakomliggande kunskapen om det immateriella kulturarvet och lingvistiska frågor har vi begränsningar inom men här har vi goda förbindelser med traditionsbärare samt forskare inom samisk lingvistik.

Faglig innhold og tilknytning

Arbetet sker inom de områden som Saemien Sijte ska agera inom och till stöd för lokalsamhället.

Beskrivelse av hvordan prosjektet planlegges forankret lokalt:

Hela projektidén är planerad och upplagd utifrån ett lokalt intresse. Prosjektet har presenterats i sin helhet för oss av Tom Kappfjell från Hattfjelldal.

Eventuelle formidlingstiltak:

Eventuella förmedlingsinsatser görs i samband med att projektet utvärderats av medverkande traditionsbärare. Syftet med projektet är ju att öka medvetenheten hos både samer och majoritetsbefolkningen.

Beskrivelse av hvordan likestillingsperspektivet vurderes i prosjektet

Alla genderkategorier har rätt att vara med i projektet och göra sin stämma hörd, en jämn könsfördelning eftersträvas bland deltagarna och respekt för enskilda personers eventuella avvikande mening ska beaktas och respekteras.

Hva søkes det tilskudd til?

Registrering och dokumentation av fysiskt och immateriellt kulturarv rörande sør- samiska heliga fjäll (platser) och offerplatser i inland och kust. Registreringar sker i fält genom inventeringar i markerna. För vidare analys av områdena kommer ansökan om bruk av satellitfoto att göras och för egen dokumentation kommer även försök med drönarfotografering att användas där så anses lämpligt.

Kortfattet oppsummering av prosjektbeskrivelsen:

Dokumentation av sør- samiska heliga platser och områden i syfte att öka deras skydd, öka medvetenheten kring dem och bevara kunskapen om dem för framtida generationer.

Aktuelle samarbeidspartnere:**Føljande raditionsbærare:**

John Kappfjell, Sigbjørn Dunfjeld, Evald Steinfjeld, Nils Arvid Westerfjell, Albert Jåma, Nils Joma, Torbjørn Børgefjell, Nils Bomann, Sten Renberg, Per Martin Israelsson, Jonar Thomasson. *Pia Persson, Åsta Vangberg, Nanni Westerfjeld, Sagka Neijne, Eli Kappfjell, Tove Bustad, Maja Dunfjeld (alle er ikke forespurt enda).*

Lingvister:

Lena Kappfjell och Maja Lisa Kappfjell.

Historiker och andra:

Louis Beckman, Håkon Hermanstrand, Sissel Berg.

Avklarte eierforhold og bruksrettigheter til kulturminnet/kulturmiljøet:

Dokumentationen rör samiska kulturminnen i första hand.

Eiendomsinformasjon fra Matrikkelen. (Bygningsvern- og skjøtselsprosjekter):

Icke relevant för detta projekt i nuläget.

Eksisterende restaurerings- eller skjøtselsplan for kulturminnet/kulturmiljøet:

Icke relevant för detta projekt i nuläget.

Kostnader:

Egen innsats, Tom Kappfjell	50 000 Kr
Saemien Sijte, administrasjonsutgifter og	50 000Kr
Kjøp av droner, bilder og video, rettigheter til bruk av bilder på nettet.	50 000 Kr
Löner, traktamenten och reseersättningar	150 000 kr

Finansieringsplan:

Sametinget	Kr 200.000 kr.
Egna insatser	Kr 50 000 kr.
Eget arbete	Kr 50 000 kr (traditionsbärare Tom Kappfjell)
Totala kostnader:	Kr 300 000 kr

Total finansiering: 300 000 Kr

Fremdriftsplan eller plan over bruken av midlene

Besøk av alle de hellige fjell for GPS-registrering og fotografering samt video fra drone.

Besøk av øya Kunna i Fron på Trøndelagskysten.

Besøk av - Besseberget i Björkvattnet

Excerpering av material och samtal med traditionsbärare våren 2018, fältregistreringar juli, augusti, september 2018, möte och oppsummering med traditionsbärare november, rapportproduktion och sammanställningar från oktober 2018 till mars 2019.

Sammanställning av oppgifter ovan:

Erik Norberg (Saemien Sijte) i samarbeite med Tom Kappfjell.